

Didactische verantwoording

Allemaal taal

**Taal en communicatie voor
pedagogisch medewerkers in de
kinderopvang en op de
peuterspeelzaal**

Jenny van der Ende

Taalondersteuning bij kinderen

Naast behoefte aan taalondersteuning bij de pedagogisch medewerkers is er ook behoefte aan het stimuleren van de taalontwikkeling bij kinderen, de communicatie met ouders en het reflecteren op eigen functioneren. Dit is de basis van de methode 'Allemaal taal'. De methode is gericht op verhoging van de taalvaardigheid bij de pedagogisch medewerker wat onmiddellijk via de praktijkopdrachten leidt tot werken aan verhoging van de taalvaardigheid bij de kinderen en beter communiceren binnen het werk. De methode is gebaseerd op een samengaan van taal, pedagogiek en didactiek.

De methode is opgebouwd vanuit authentieke praktijksituaties en authentiek materiaal. De eerste hoofdstukken gaan expliciet over praten met kinderen, interactief voorlezen en werken aan woordenschat. Daarna is er aandacht voor mondelinge en schriftelijke communicatie met ouders en informatieverwerking op het werk.

In elk hoofdstuk vormen de leestekst (theorie) en de praktijkopdrachten (toepassing van de theorie) de pijlers. Na de leestekst(en) is er aandacht voor woordenschatuitbreiding van de pedagogisch medewerker, dan volgen er lees- en schrijfstrategieën en ondersteunende grammatica. Ten slotte volgt een authentieke schrijfoopdracht. De reflecties op de praktijkopdrachten en de schrijfoopdrachten worden verzameld in een portfolio, waardoor de pedagogisch medewerker de eigen ontwikkeling kan volgen en uiteindelijk een map heeft met voorbeelden voor de praktijk.

De rode draad door de methode is het werken aan verhoging van de eigen taalvaardigheid ten behoeve van de kinderen. De praktijkopdrachten in de hele methode gaan over dit talig handelen met de kinderen en de reflectie daarop. De manier waarop de pedagogisch medewerkers hun taalvaardigheid vergroten is voor een deel een model van hoe zij bij jonge kinderen de taalvaardigheid kunnen vergroten.

Niveau 2F – 3F

Het beginniveau van de deelnemers is 2F en het beoogde eindniveau is 3F. Niet voor elke taakbeschrijving, zoals beschreven in *Over de drempels met taal* van de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen, wordt van de pedagogisch medewerkers 3F gevraagd. Het gaat dan om taken die voor de uitoefening van het beroep van pedagogisch medewerker niet relevant zijn, zoals debatteren, een betoog schrijven of kennis van Nederlandse literatuur. Deze taken zijn vervallen of de omschrijving bij 2F is gevolgd indien deze wel relevant is voor de uitoefening van het beroep

van pedagogisch medewerker. Het beoogde niveau 3F geldt dus vooral voor taaltaken die een pedagogisch medewerker in de praktijk moet beheersen.

Relevante taaltaken pedagogisch medewerker

Schrijfvaardigheid

- Verslag schrijven over een kind voor de overdracht.
- Verslag schrijven over interactief voorlezen voor een collega.
- Verslag schrijven van een oudergesprek.
- Een plan maken voor woordenschatuitbreiding bij een prentenboek.
- Een plan maken voor woordenschatuitbreiding bij een thema of routine.
- E-mail schrijven aan het management om een informatieavond af te zeggen.
- E-mail schrijven aan collega's om het belang van interactief voorlezen uit te leggen
- E-mail schrijven aan de bibliotheek om een medewerker uit te nodigen om over kinderboeken te komen vertellen.
- Een uitnodiging aan de ouders schrijven voor een thema-avond.
- Een programma schrijven voor een thema-avond voor ouders.
- Een artikel schrijven voor de nieuwsbrief over interactief voorlezen.
- Een artikel schrijven voor de nieuwsbrief over gezonde voeding en gezond trakteren.
- Een artikel schrijven voor de nieuwsbrief over het belang van veiligheid.
- Een artikel schrijven voor de nieuwsbrief over het belang van hygiëne.
- Het schrijven van notulen voor een vergadering.
- Een samenvatting van een tekst maken.

Spreek- en luistervaardigheid

- Professionele gesprekken voeren met ouders en collega's
- Gesprek met een ouder over een klacht van de ouder.
- Gesprek met een ouder over een klacht van de kinderopvang.
- Gesprek bij de overdracht.
- Gesprek met ouder bij ziekte van kind.
- Vergaderen en overleggen met collega's.
- Feedback geven op het handelen van een collega.
- Een observatie bespreken met een collega.

Een kind tijdens de dagelijkse routines te ondersteunen in de taalontwikkeling door:

- kinderen stimuleren te praten
- het antwoord op een vraag uit te breiden met nieuwe woorden
- een foute taaluiting van een kind te parafraseren en de goede vorm te geven
- alles te benoemen wat er gedaan wordt.
- kansen te grijpen

Een kind expliciet steunen in de taalontwikkeling door:

- interactief voorlezen
- woordenschatuitbreiding aanbieden bij een prentenboek
- woordenschatuitbreiding aanbieden bij een thema of routine
- kansen te creëren

Leesvaardigheid

- Hoofd- en bijzaken in een tekst onderscheiden met als doel een samenvatting maken of vragen beantwoorden.
- Lezen van verschillende, voor het beroep relevante tekstsoorten zoals;
 - Artikelen uit vakbladen zoals Kinderopvang en Kiddo.
 - Fragmenten uit het pedagogisch kader 0 – 4 jaar
 - Artikelen uit het pedagogisch logboek 0 – 4 jaar
 - Columns uit De Volkskrant en de NRC over relevante onderwerpen
 - Aangepast artikel uit Pedagogiek in Praktijk over interactief voorlezen en digitale ontwikkelingen
 - Tekst uit EHBO-handboek van het Rode Kruis
 - Tekst over Speelgoed van Stichting Consument en Veiligheid
 - Tekst over hygiëne van Landelijk centrum voor hygiëne en veiligheid
 - Een bijsluiter
 - Observatielijsten

Doordat de deelnemer de leerstof direct in de praktijk kan toepassen en voortdurend kan reflecteren op het talig handelen, is het mogelijk om in korte tijd van 2F naar 3F te gaan.

Taalverzorging

“Onder taalverzorging verstaan we die activiteiten die ondernomen moeten worden om correct te schrijven. Hieronder wordt ten minste verstaan het correct spellen van woorden en het gebruiken van de juiste leestekens”, aldus de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen in het rapport *Over de drempels met taal*.

In dit rapport van de commissie Meijerink wordt gesteld dat het beheersingsniveau voor taalverzorging nauwelijks gedefinieerd kan worden. Het enige wat erover gezegd kan worden is dat leerlingen steeds minder grammaticale fouten mogen maken, steeds beter de regels voor correct taalgebruik moeten beheersen en steeds beter in staat moeten zijn om op taalverschijnselen te reflecteren. De spelling en grammatica moeten voortdurend onderhouden worden. Er is wel een lijst opgesteld met spellingcategorieën. Deze lijst is het niveau van groep 8. In het vervolgonderwijs zullen deze onderwerpen verschillende malen herhaald worden.

In de methode 'Allemaal taal' worden deze onderwerpen expliciet (in spelling- en grammaticaoefeningen) of impliciet (in de bespreking van de schrijfopdrachten) behandeld. Het streefniveau binnen de methode 'Allemaal taal' is dat de pedagogisch medewerkers hun schrijfopdrachten nagenoeg zonder grammaticale en spellingfouten uitvoeren.

De beschrijving van het onderdeel spelling

Klankzuivere woorden

Klankambigue woorden

Woorden met verdubbeling of verenkeling van letters

Aaneenschrijven en losschrijven

Morfologische regels

Werkwoordspelling: tegenwoordige, verleden en voltooid tijd van sterke en zwakke werkwoorden, de infinitief en het voltooid deelwoord gebruikt als bijvoeglijk naamwoord.

Spelambigue woorden

Tussenklanken –s en (e)

Gebruik van trema en koppelteken

Het correct gebruik van leestekens:

- 1 Hoofdletters en punten bij zinsmarkering.
- 2 Vraagtekens, uitroepetekens en aanhalingstekens.
- 3 Hoofdletters bij eigennaam en directe rede.
- 4 Komma's en dubbele punten.

*Voor een uitwerking van bovenstaande punten verwijst ik naar het rapport *Over de drempels van taal* (p. 39 – 43).*

Allemaal taal: Inhoud portfolio

		Gemaakt	Gecorrigeerd	In portfolio datum
H1	Vier leervragen			
	Reflectieverslag lezen			
	Reflectieverslag schrijven			
H2	Verslag praten en luisteren op het werk			
	Verslag van een dag van een kind			
H3	e-mail schrijven aan organisatie			
	e-mail schrijven aan collega's			
	Reactie van collega			
	Verslag interactief voorlezen			
H4	Verslag van woordenschatuitbreiding			
	Een plan schrijven voor woordenschatuitbreiding bij een prentenboek			
H6	Observatieverslag schrijven van een kind			
	Observatieverslag van een collega of van jezelf			
H7	Verslag van overdracht waarbij kind 'gezien' is			
	Verslag van een oudergesprek			
H8	Verslag van woordenschatuitbreiding tijdens het eten			
	Artikel schrijven voor nieuwsbrief met informatie en advies over voeding			
H9	Verslag van kritisch gesprek met collega			
	e-mail met advies voor het verbeteren van de hygiëne			
	Notulen van een vergadering			
H10	Verslag van woordenschatuitbreiding tijdens het vrije spel			
	Verslag van observatie gericht op taalgebruik en woordenschat			

H11	Verslag van woordenschatuitbreiding gericht op speelmateriaal			
	Artikel schrijven voor de nieuwsbrief met informatie en advies over veiligheid			
H12	Verslag van presentatie op het werk			
	Schrijven van een evaluatieverslag			
Assessment				
	Schrijven van een plan			
	Schrijven van een formele brief			
	Vorbereiden van een gesprek			
	Schrijven van een programma			
	Evalueren			
	Schrijven van een verslag voor een nieuwsbrief			
Assessment				
	Schrijven van een plan			
	Schrijven van een formele brief			
	Vorbereiden van een gesprek			
	Schrijven van een programma			
	Schrijven van een brief aan ouders			
	Plan woordenschatuitbreiding			
	Evalueren			
	Schrijven van een verslag voor een nieuwsbrief			